

Azərbaycan tarixinin 34 illik bir dövrü Ulu Öndərin şəərəfli adı və möhtəşəm dövlətçilik fəaliyyəti ilə sıx bağlı olmuşdur. Bu dövrdə xalqımızın əldə etdiyi bütün nailiyyətlərdə, respublikamızın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatındakı uğurlarda dahi şəxsiyyətin imzası danılmazdır.

Keçən əsrin 60-cı illərinin sonuna qədər aqrar-sənaye kompleksinin bütün sahələri demək olar ki, xroniki böhran vəziyyətində idi. 1969-cu ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin Mərkəzi Komitənin birinci katibi seçilməsi ilə ölkədə canlanma, yeni ab-hava, işgüzar əhvali-ruhiyyə yarandı. Onun titanik əməyi sayəsində 1969-1982-ci illərdə Azərbaycanın aqrar sektorunda yarım əsrə yaxın davam edən geriliyə son qoyuldu. 1970-ci ilin iyulunda Sov. İKP MK və SSRİ Nazirlər Soveti "Azərbaycan SSR-in kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək tədbirləri haqqında" qərar qəbul etdi.

Azərbaycanın aqrar sektorda bugünkü uğurlarının təməlini Heydər Əliyev qoyub

Bu sənəd respublikada kənd təsərrüfatının sonrakı inkişafı üzrə konkret məsələləri müəyyən edən fəaliyyət proqramı oldu. Tezliklə kənd təsərrüfatının pambıqçılıq, taxılçılıq, üzümçülük, meyvəçilik, çayçılıq və heyvandarlıq kimi sahələrinin sonrakı inkişafı üzrə proqramlar işlənib hazırlandı.

Bu proqramlar vasitəsilə ayrı-ayrı regionlarda bitkiçilik və heyvandarlıq sahələri üzrə ixtisaslaşmanın əsası qoyulmuşdu. Xüsusilə də suvarılan əkinçiliyin respublikada kənd təsərrüfatının inkişafının əsasını təşkil etdiyi ön plana çəkilmişdi. Ona görə də irriqasiya-meliorasiya qurğuları tikintisinin genişləndirilməsi, onların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, şoran torpaqların yuyulması üzrə işlərin sürətləndirilməsi əsas vəzifələrdən biri hesab edilirdi. İstehsal proseslərinin kompleks mexanikləşdirilməsi və əməyin təşkilinin təkmilləşdirilməsi üzrə işlər də geniş vüsət almışdı. İttifaq hökuməti yuxarıda göstərilən məsələlərin həllini təmin etmək məqsədilə respublikaya texnika əldə etməsi üçün milyonlarla maliyyə vəsaiti, ehtiyat hissələr, tikinti materialları, mineral gübrələr, bitkilərin xəstəliklərinə və zərərvericilərə qarşı mübarizə üçün kimyəvi preparatlar ayırmışdı. Bütün bunlar məhz Heydər Əliyevin şəxsi nüfuzu sayəsində əldə olunmuşdu. O zamanlar üçün bu, çox böyük uğur idi. 13 il dalbadal ümumittifaq yarışlarının qalibi olmaq isə bir ayrı xoşbəxtlikdən xəbər verirdi.

SSRİ-nin məlum süqutundan sonra Ulu Öndərin gərgin əməyi, tükənməz istedadı, zəngin təcrübəsi və təşkilatçılığı sayəsində iqtisadiyyatın bütün sahələrində, o cümlədən aqrar-sənaye kompleksində əldə olunmuş potensial baza dağıdıldı. İflic vəziyyətinə düşmüş iqtisadiyyatı dirçəltmək, o cümlədən kənd təsərrüfatında itirilənləri qaytarmaq yenə də Ulu Öndərin "alın yazısı" oldu. İkinci dəfə hakimiyyətə qayıdan Ulu Öndər aqrar sektoru düşdüyü ağır vəziyyətdən çıxarmağa nail oldu. Böyük təcrübə, idrak sahibi olan Heydər Əliyev yaranmış vəziyyəti öz iti ağı, böyük zəkası ilə bütün incəliklərinə qədər təhlil edərək, dəfələrlə xalqla məsləhətləşmələr apararaq sonra bu sahədə islahatların həyata keçirilməsinin labüdlüyünü özünəməxsus cəsəretlə irəli sürdü.

Ulu Öndər ilk növbədə pambıqçılıq, üzümçülük, tərəvəzçilik, tütünçülük və çayçılıq sahələrində işlərin vəziyyətini hərtərəfli təhlil edərək, mövcud nöqsanları və səhvləri göstərdi. Daha sonra imkanları müəyyən

edib kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın artırılmasının konkret yollarını təklif etdi. Ulu Öndər yüksək məhsuldarlıqlı, xəstəliyə davamlı yerli bitki sortları yaratmağa imkan verən aqrar elmin uğurlarına, həmçinin toxumçuluq təsərrüfatlarının inkişafına, damazlıq təsərrüfatlarının işinin yaxşılaşdırılmasına və məhsuldar heyvanlar yetişdirilməsi məsələlərinə böyük diqqət yetirirdi. Aqrar sahədə çalışan alimlərin qarşısında dənli bitkilər, pambıq, tərəvəz, meyvə və başqa məhsulların yetişdirilməsi, becərilməsi ilə əlaqədar mütərəqqi texnologiyaların işlənib hazırlanması və tətbiqi üzrə vəzifələr qoyurdu. Və bütün bunlar öz bəhrəsini verirdi. Bunlar reallıqdır, yaşamış olduğumuz yaxın keçmişimizdir.

1995-ci ildən başlayaraq ölkədə aqrar islahatları həyata keçirmək məqsədilə 40-dan artıq hüquqi-normativ sənəd hazırlanaraq qəbul olundu. Azərbaycan Konstitusiyasına uyğun olaraq yeni torpaq qanunvericiliyi ilə vahid torpaq fondu üzərində dövlət, bələdiyyə və xüsusi mülkiyyət formaları müəyyən edildi. Aqrar sektorun inkişafına təkan verən qərarlara imza atıldı. Kənddə inqilabi dəyişikliklərin başlanmasına start verən bu qərarlardan birinciləri 1995-ci il fevralın 18-də qəbul edilmiş "Sovxoz və kolxozların islahatı haqqında" və "Aqrar islahatının əsasları haqqında" qanunlardır. Bir il sonra "Torpaq islahatı haqqında" qanun da qəbul olundu. Bu, postsovet məkanında ilk qətiyyətli aksiya idi və bu aksiyanın fəlsəfəsini Heydər Əliyev özü hamıdan yaxşı ifadə etmişdi: "Kənddə aqrar islahatlar aparmaq xətti götürmək, torpağı və mülkiyyəti əzəl sahiblərinə, torpaqda yaşayanlara və işləyənlərə qaytarmaq". Məhz bu islahatlar nəticəsində respublikamızda mövcud olmuş 2041 təsərrüfat, yəni kolxoz və sovxoz ləğv edilərək onların əkinə yararlı münbit torpaqları təxminən 875 min ailəyə verildi.

Aqrar sektorda aparılan iqtisadi siyasətin nəticəsində "Ərzaq təhlükəsizliyi proqramı", "Yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə dövlət proqramı", "2003-2005-ci illərdə kiçik və orta sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi üzrə dövlət proqramı" kimi sənədlər həyata vəsiqə aldı. Heydər Əliyevin imzaladığı fərman və sərəncamlarla kəndli sahibkarlar torpaq vergisi istisna olmaqla bütün vergilərdən, həmçinin bir sıra istehsal vasitələri və toxumlar gömrük rüsumlarından azad edildi. Yanacaq yarı qiymətlə satıldı, xeyli texnika və kreditlər verildi, suvarma suyunun satışında

böyük güzəştlər edildi. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə aparılan aqrar islahatlar nəticəsində iqtisadi potensialın formalaşmasında həlledici rol oynayan sahibkarlığın təməli qoyuldu, sərbəst və azad rəqabət mühiti yaradıldı.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi və tapşırığı əsasında xarici ölkələrin təcrübəsi öyrənilərək ölkəmizin xüsusiyyəti və xalqımızın mentaliteti nəzərə alınır və milli maraqların qorunması əsas götürülərək təhlillər aparılırdı. Bu təhlillər nəticəsində belə fikir formalaşdı ki, ölkə iqtisadiyyatını, o cümlədən aqrar bölməni bu çətin vəziyyətdən çıxarmaq üçün heç bir səməərə verməyən inzibati-amirlik metodundan əl çəkmək və bazar münasibətlərinə əsaslanan iqtisadi sistemə keçmək lazımdır. Bunun üçün islahatlar həyata keçirilməli, dövlətin mülkiyyətində olan əmlakın bir hissəsi özəlləşdirilərək xüsusi mülkiyyətə verilməlidir ki, ölkədə sahibkarlıq inkişaf etsin. Bununla əlaqədar hələ 1994-cü ilin martında keçirdiyi müşavirədə Ulu Öndər demişdi: "Bildiyiniz kimi, respublikamız ağır iqtisadi-sosial böhran içərisindədir. Respublikanın iqtisadiyyatının və sosial həyatının bütün sahələrini bürüyən bu böhran, təəssüf ki, ilbəil dərinləşir, ölkənin həyatına onun mənfi təsiri güclənir. Mən respublikanın bu vəziyyətdə olması barədə öz fikirlərimi dəfələrlə demişəm, təkrara ehtiyac yoxdur. Kənd təsərrüfatı sahəsində gələcək inkişafımız yalnız və yalnız iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi ilə bağlıdır. Gecikmək olmaz. Bu mənim üçün əsas prinsipdir. Mən bu prinsipdən geri çəkilməyəcəyəm. Kim müqavimət göstərmək, yaxud mühafizəkarlıq etmək istəyirsə, biz onlara yol verməyəcəyik".

Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 3 onillikdən çox bir dövrün aqrar sektorunu xarakterizə edən uğurları rəqəmlərin dili ilə sadalamaq da olar. Amma buna ehtiyac olmadığını məqsəduyğun sayaraq, deyər bilərəm ki, hər kəsə bəlli olan müsbət faktları özündə ehtiva edən kənd təsərrüfatının bugünkü inkişafı məhz Ulu Öndərin xidmətlərinə bağlıdır. Heydər Əliyevin aqrar sahəyə göstərdiyi qayğı və diqqət, həmçinin imzaladığı fərmanların tam həcmdə icrası bu gün Prezident İlham Əliyevin nəzarətindədir. Aqrar sənaye-kompleksində görülən işlər, əldə olunan müsbət nəticələr deməyə əsas verir ki, Heydər Əliyevin aqrar siyasət xətti uğurla davam etdirilir.

*Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*